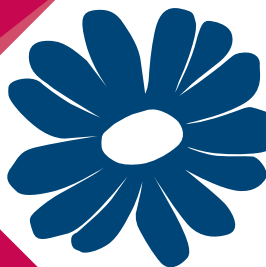

HANDLEIDING
GOUDEN
STADSREGELS

Handleiding Gouden Stadsregels

Stappen, aandachtspunten en lessen uit Gouda

Deze handleiding, behorende bij de cd-rom 'Werken met Gouden Stadsregels', belicht enkele cruciale stappen, aandachtspunten en lessen uit het project 'Gouden Stadsregels' van de gemeente Gouda.

De handleiding is geschreven voor iedereen die aan de slag wil met stads- of leefregels op lokaal niveau, zoals gemeentebesturen en welzijnsinstellingen. De gemeente Gouda geeft een uitgebreide blik in de keuken van haar stadsregelproject door informatie over beleid, projectopzet, middelen, activiteiten en resultaten op cd-rom uit te brengen. Zij wil graag alle opgedane ervaringen met anderen delen. De cd-rom 'Werken met Gouden Stadsregels', tezamen met de handleiding 'Gouden Stadsregels', komen daaraan tegemoet.

Waar in de tekst wordt verwezen naar informatie op cd-rom betreft dit de cd-rom 'Werken met Gouden Stadsregels' van de gemeente Gouda. Deze handleiding is gebaseerd op het evaluatierapport 'De Gouden Stadsregels: op weg naar moreel burgerschap' van het Verwey-Jonker Instituut.

Werken aan Gouden Stadsregels

Stap 1 Visie en beleid

Eind jaren negentig kent Gouda veel problemen. De stad heeft in die tijd veel last van criminaliteit en staat bekend als onveilig. Het 'norm stellen' wordt in reactie daarop als één van de vier pijlers van het Goudse integrale veiligheidsbeleid genoemd. Men wil komen tot gezamenlijke, realistische basisregels om de cultuur van onverschilligheid en afzijdigheid te doorbreken. Begrip en respect dienen uiteindelijk de basis te vormen voor een verzameling gedeelde waarden en normen waarop men elkaar kan, mag en wil aanspreken: de mores van de stad.

Cd-rom: Visie en beleid

Stap 2 Structuur en opzet

De tien Gouden Stadsregels worden op interactieve wijze gekozen door Goudse instellingen en burgers. De gemeenteraad stelt de regels vast en geeft opdracht aan een voorbereidingsteam om een implementatieplan te ontwikkelen voor het stadsregelproject. Vanuit de gemeente is een kernteam opgezet dat het project leidt. Het kernteam bestaat uit een projectleider, een communicatieadviseur, stagiaires en een extern communicatieadviseur. Ongeveer tachtig inwoners van de Gemeente Gouda denken mee met, en helpen bij, de uitvoering van het stadsregelproject als lid van de initiatiefgroep.

Cd-rom: Projectstructuur

Stap 3 Implementatie via campagnes, activiteiten en communicatie

Met de tien regels die door de Gouvenaars zijn uitgekozen gaat het project het campagnejaar in, waarin vier campagnes met elk hun eigen thema elkaar opvolgen. Deze aanpak, waarbij het organiseren van activiteiten centraal staat, wekt het enthousiasme op van instellingen en burgers en werkt aanstekelijk. Het project gebruikt een breed scala aan communicatiekanalen om de boodschap over te brengen. Ook persoonlijke contacten met mensen in de Goudse samenleving blijken van grote waarde.

Cd-rom: Projectactiviteiten, Communicatie, De afronding

Stap 4 Overdracht en inbedding

Het stadsregelproject hoopt een beweging in gang te zetten waardoor de regels een integraal onderdeel van de Goudse samenleving gaan vormen. Om het draagvlak voor de stadsregels te vergroten, wil het project er zoveel mogelijk organisaties en burgers bij betrekken. De samenwerking met Goudse organisaties en instellingen is een belangrijke, zo niet essentiële, factor voor het voortbestaan van de Gouden Stadsregels. Zij kunnen het project een gezicht geven door bij hun activiteiten te appelleren aan de regels. Zo zullen de regels ook in de toekomst blijven leven onder de Gouvenaars.

Cd-rom: Resultaten en ervaringen, Onderzoek en evaluatie

Gouden Aandachtspunten

Punt 1 Gemeente als initiator

Uitgangspunt van het Goudse stadsregelproject is dat het een project moet zijn van de burgers en organisaties in de stad Gouda. De gemeente neemt het initiatief, maar speelt gaandeweg vooral een ondersteunende en faciliterende rol. Daarnaast vervult de gemeente een voorbeeldrol waar het gaat om het naleven van de regels. Met de stadsregels laat het Goudse stadsbestuur zien waar het voor staat.

Punt 2 Burgers en maatschappelijk middenveld

Burgers en middenveld zijn van mening dat de gemeente een positief signaal afgeeft door aandacht te vragen voor normen en waarden en daarin stelling te nemen. Over het daadwerkelijk verwachte effect zijn burgers zowel sceptisch als hoopvol. Kun je met stadsregels daadwerkelijk de veiligheid en netheid in de stad verbeteren?

Het maatschappelijk middenveld adviseert de gemeente om blijvend te investeren in activiteiten en zorg te dragen voor een stadsregelplatform. Pas als het stadsregelproject gedurende langere tijd, en gedoseerd, wordt toegepast in de Goudse samenleving, gaat het er een integraal onderdeel van uitmaken.

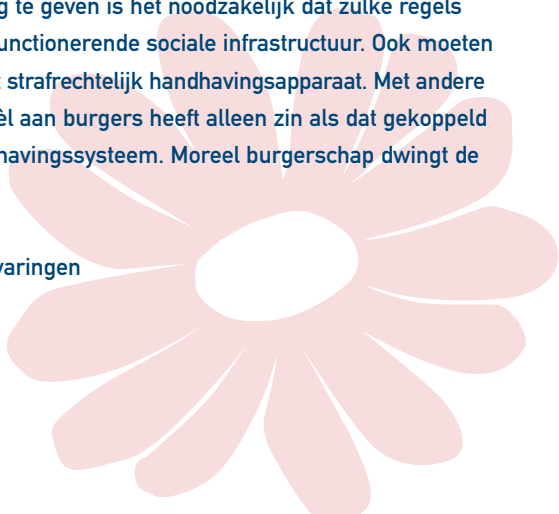
Punt 3 Kennen, herkennen en erkennen

Het project Gouden Stadsregels heeft tot doel te bevorderen dat burgers en organisaties de regels kennen, herkennen en erkennen. Achterliggend oogmerk daarbij is dat het veiligheidsgevoel vergroot wordt. Kennen staat voor het bekend zijn met de regels. Herkennen staat voor het zich kunnen vinden in de regels en het ermee eens zijn. Erkennen staat voor het daadwerkelijk naleven van de regels. Het resultaat daarvan moet zijn dat Goudse burgers en organisaties elkaar gaan aanspreken op de regels of zelf regels gaan vaststellen en nieuwe maatschappelijke verbanden realiseren.

Punt 4 Resultaten

'Baat het niet dan schaadt het niet' is de noemer waaronder stadsregels door sommige partijen in Gouda geschaard worden. Burgers en instellingen onderschrijven de regels maar zien (nog) geen duidelijke effecten. Zo onderschrijft 70% van de burgers de regels, maar slechts een derde van de burgers verwacht dat de regels effect zullen hebben. Om moreel getinte regels een sociale werking te geven is het noodzakelijk dat zulke regels ingebed zijn in een goed functionerende sociale infrastructuur. Ook moeten ze worden gedekt door het strafrechtelijk handhavingsapparaat. Met andere woorden: een moreel appèl aan burgers heeft alleen zin als dat gekoppeld wordt aan het rechtshandavingssysteem. Moreel burgerschap dwingt de overheid tot stellingname.

Cd-rom: Resultaten en ervaringen

Gouden lessen

Les 1 Zorg voor een goede formulering van de regels

Besteed aandacht aan de opstelling en exacte formulering van de stadsregels. Toets ze vooraf door ze aan verschillende doelgroepen voor te leggen. Formuleer de regels zodanig dat zij een positief appèl doen op burgers en organisaties. Voorkom dat mensen in termen van 'wij en zij' gaan denken, waarbij ze naar elkaar (kunnen) gaan wijzen. Vermijd ook het mogelijk stigmatiserend effect van regels.

Les 2 Zorg voor inbedding in het middenveld en blijvende betrokkenheid vanuit de overheid

Inbedding in, en overdracht aan, het maatschappelijk middenveld is van essentieel belang. Maak afspraken met organisaties en instanties die toetsbaar zijn en sluit eventueel convenanten af, zodat effecten zullen beklijven. Blijf als gemeente een voorbeeld geven door als eerste de regels na te leven. Blijf impulsen geven door met enige regelmaat activiteiten te initiëren en aandacht te vragen voor de stadsregels. Investeer in het bijzonder in allochtone gemeenschappen en aandachtsbuurten en -wijken.

Les 3 Creëer nieuwe gemeenschapsbanden

Nieuwe gemeenschappelijke activiteiten van, voor en tussen burgers zorgen voor een revitalisering van het gemeenschapsgevoel. Nieuwe gemeenschapsbanden ontstaan bijvoorbeeld doordat een groep burgers zich gaat inspannen voor veiligheid en leefbaarheid op straat, of wanneer scholen zich inzetten om zwerfvuil aan te pakken. Of er een zekere revitalisering van gemeenschapsgevoel tot stand komt, waar mogelijk ook intercultureel, is allereerst afhankelijk van maatschappelijk initiatief. Daarnaast vraagt het om organisatie en regie. Dat is één van de redenen waarom de overheid zich niet te snel moet terugtrekken.

Les 4 Geef praktische leerprocessen de ruimte

De inbedding van stadsregels impliceert dat burgers zich moeten oefenen in het correctief optreden tegenover elkaar in de publieke ruimte. Breng praktische leerprocessen op gang waar burgers deze vaardigheden – bijvoorbeeld in het elkaar aanspreken – kunnen opdoen. Van de werking van de stadsregels kun je geen wonderen verwachten en de pretenties mogen niet anders dan bescheiden zijn. Toch moet de werking van kleine positieve acties niet onderschat worden.

Les 5 **Investeer in sociale infrastructuur en strafrechtelijke handhaving**

Het daadwerkelijk implementeren van stadsregels vraagt een flinke investering van de overheid, instituties, maatschappelijke verbanden en het strafrechtelijk handhavingsapparaat. Criminele activiteiten van bijvoorbeeld veelplegers dienen actief aangepakt te worden en de ketensamenwerking dient te verbeteren. Gebeurt dit niet, dan wordt het een bittere teleurstelling voor burgers. Dit neemt niet weg dat de inzet van burgers voor meer wellevendheid, leefbaarheid en veiligheid van wezenlijke morele en symbolische betekenis is.

Les 6 **Investeer in een langdurig groeiproces**

Een project stadsregels, dat mikt op de versterking van de publieke moraal, is per definitie een langdurig leerproces. Het is van belang om als gemeente of organiserende instantie voor langere tijd in dit proces te investeren. Zorg daarbij voor een versteviging van het rechtshandavingssysteem enerzijds en de sociaal-institutionele infrastructuur anderzijds. Zorg dat de communicatie over het handhavingsbeleid duidelijk is, wat stadsregels al dan niet kunnen betekenen voor burgers en wat er van hen wordt gevraagd. De overheid houdt de eindverantwoordelijkheid en dient activiteiten en initiatieven te initiëren, te sturen en bij te sturen.

Colofon

Deze handleiding verschijnt tezamen met de cd-rom 'Werken met Gouden Stadsregels' van de Gemeente Gouda. Zij komt voort uit, en sluit aan bij, het evaluatieonderzoek naar de Gouden Stadsregels dat het Verwey-Jonker Instituut heeft verricht op verzoek van de gemeente Gouda.

Het onderzoeksrapport is verkrijgbaar bij het Verwey-Jonker Instituut. Nieborg, S. en ter Woerds, S (2004). De Gouden Stadsregels: op weg naar moreel burgerschap. Product- en procesevaluatie van de implementatiefase van het project Gouden Stadsregels van de gemeente Gouda. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Auteurs: drs. Sandra ter Woerds, dr. Sima Nieborg

Redactie: drs. Wilma Schakenraad

Vormgeving: Korteweg Communicatie, Eindhoven

Druk: Drukkerij Regeer, Tilburg

Uitgave: Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, 2004

Financiering is mogelijk gemaakt vanuit de programmasubsidie van het Verwey-Jonker Instituut op verzoek van het Ministerie van VWS.

A large, stylized blue flower graphic with multiple petals, centered on a dark blue background. The petals are outlined in a lighter shade of blue, creating a layered effect.

Verwey-Jonker Instituut

Onderzoek naar maatschappelijke vraagstukken

Kromme Nieuwegracht 6

3512 HG Utrecht

Tel.: 030-2300799

Fax: 030-2300683

e-mail: secr@verwey-jonker.nl

www.verwey-jonker.nl